

ΤΑ ΔΑΣΗ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΜΟΥ – ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΔΡΑΜΑΣ

ΚΥΔΑ Σ.¹, ΑΥΓΗΤΙΔΟΥ Σ.¹, και ΧΑΤΖΗΝΑΣΤΟΥ Σ.¹

¹ 17^ο Νηπιαγωγείο Δράμας, Δ/νση Α΄/θμιας Εκπ/σης Ν. Δράμας
e-mail: kydas@sch.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η συμμετοχή μέλους της παιδαγωγικής ομάδας σε τριήμερο επιμορφωτικό Σεμινάριο στο ΚΠΕ Παρανεστίου με τίτλο: «*Μέθοδοι προσέγγισης Περιβαλλοντικών Θεμάτων*», η συμμετοχή της Σχολικής μονάδας τα τρία τελευταία χρόνια σε πιλοτικά προγράμματα της ευέλικτης ζώνης και άλλων καινοτόμων προγραμμάτων, το γεγονός ότι ο Ν. Δράμας είναι ορεινός νομός πλούσιος σε δάση σπάνιου οικολογικού ενδιαφέροντος, με μοναδική χλωρίδα και πανίδα και ότι το δάσος αποτελεί ένα πολύπλοκο οικοσύστημα, με κύριο γνώρισμα τις σχέσεις αλληλεπίδρασης και αλληλεξάρτησης φυτών και ζώων τόσο μεταξύ τους όσο και με το περιβάλλον οδήγησαν στην υλοποίηση του Σχολικού Προγράμματος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης με τίτλο: «*Τα δάση του τόπου μου – Ταυτότητα του Νομού Δράμας*» από την Περιβαλλοντική Ομάδα του 17^{ου} Νηπιαγωγείου. Το πρόγραμμα ξεκίνησε το Δεκέμβριο του 2005 και ολοκληρώθηκε τον Ιούνιο του 2006 με την παρουσίαση της Ημερίδας. Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε είναι η Θεματική προσέγγιση και η Βιωματική- Επικοινωνιακή Διδασκαλία – Μέθοδος Project. Τα νήπια αγάπησαν το δάσος, απέκτησαν *περιβαλλοντική συνείδηση*, υιοθέτησαν θετική στάση στη *διατήρηση της βιοποικιλότητας* και της *αειφορικής ανάπτυξης* του δάσους, ευαισθητοποίησαν τους ενήλικες για τα δάση του τόπου τους κατάφεραν το νηπιαγωγείο να γίνει εργαστήριο αλληλοτροφοδότησης με άλλα σχολεία, με την τοπική κοινωνία, με τους γονείς και με φορείς εξουσίας.

KYDA S.¹, AVGITIDOU S.¹, and CHATZINASTOU S.¹

¹ 17° Kindergarten of Drama
e-mail: kydas@sch.gr

ABSTRACT

The attendance of a member of the Pedagogic Team in a three-day training Seminar in the Environmental Education Centre in Paraneesti entitled: “Methods of approach of Environmental Subjects”, the School Unit’s attendance in pilot programs of the “Flexible Area” and in other innovative programs over the last three years, the fact that Drama is a mountainous prefecture, rich in forests of exceptional ecological interest, with unique flora and fauna and that the forest constitutes a complicated ecosystem, mainly characterized by the relations of interaction and interdependence both between plants and animals and in relation with the environment, led to the realisation of the Environmental Education School Program entitled: “The forests of my place - Identity of the Drama Prefecture” directed by the Environmental Team of the 17th Kindergarten. The program was introduced in December 2005 and was completed in June 2006 with the presentation of a One-Day Meeting. The methodology that was followed is the Thematic Approach and Experiential Communicative Teaching – Project Method. The infants learned how to love the forest, acquired environmental conscience, adopted a positive attitude towards the maintenance of biodiversity and the continuous growth of forest, rendered the adults sensitive to forests of their place, and enabled the kindergarten to become a laboratory of catering for other schools, the local society, the parents and the authorities as well.

Λέξεις κλειδιά: δάσος, οικοσύστημα, ΣΠΠΕ, 17^ο Νηπιαγωγείο Δράμας

1. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

- Ø Ο Ν. Δράμας είναι ορεινός νομός , πλούσιος σε δάση σπάνιου οικολογικού ενδιαφέροντος, με μοναδική χλωρίδα και πανίδα.
- Ø Το φυσικό περιβάλλον είναι υψίστης σημασίας για τη ζωή και την υγεία όλων μας.
- Ø Η λειτουργία στην πόλη της Δράμας δύο επιστημονικών Ιδρυμάτων, του ΤΕΙ Δασοπονίας και του ΤΕΙ Αρχιτεκτονικής Τοπίου που προωθούν περιβαλλοντικά προβλήματα του δασικού και περιαστικού οικοσυστήματος.
- Ø Η λειτουργία της Δημοτικής Επιχείρησης *Δημοξυλουργική* που επεξεργάζεται το ξύλο.
- Ø Η εύκολη πρόσβαση στο ΚΠΕ Παρανεστίου και στο Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Ροδόπης για την παρακολούθηση σχετικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων.
- Ø Η ηλικία των νηπίων είναι κατάλληλη για να διαμορφώσουμε στάσεις και συμπεριφορές και για να καλλιεργήσουμε *περιβαλλοντικό ήθος*.
- Ø Η δυνατότητα να εξυπηρετήσουμε τους στόχους καινοτόμων εκπαιδευτικών προγραμμάτων όπως το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (ΔΕΠΠΣ) και η μέθοδος Project.

2. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Γνωστικοί :

- Να αποκτήσουμε γνώσεις για το δάσος μέσα από τη μελέτη του φυσικού περιβάλλοντος.
- Να γνωρίσουμε τον κύκλο της ζωής πρώτα του δέντρου και μετά του δάσους.
- Να γνωρίσουμε τη χρήση των προϊόντων του δάσους μέσα από τη *βιώσιμη ανάπτυξη*.
- Να γνωρίσουμε και να αποδεχτούμε την ανακύκλωση σαν σημαντικό παράγοντα διατήρησης του περιβάλλοντος.
- Να γνωρίσουμε τη χλωρίδα και πανίδα μέσα από τις *τροφικές αλυσίδες* και τα *τροφικά δίκτυα*.
- Να γνωρίσουμε τη συμβολή του δάσους στον κύκλο του νερού.
- Να μάθουν τα νήπια να ερευνούν, να συλλέγουν, να ταξινομούν το υλικό, να αποφασίζουν τις δράσεις, να αξιολογούν τα αποτελέσματα και μέσα από ανοιχτή διαδικασία μάθησης, συλλογική δράση και βιωματικές δραστηριότητες να καταλήγουν σε συμπεράσματα με τη χρήση καινοτόμων προγραμμάτων και την αρωγή των Νέων Τεχνολογιών.
- Να ασκηθούμε στην κριτική σκέψη και στην επίλυση προβλημάτων.
- Να αγαπήσουμε το περιβαλλοντικό βιβλίο.

Συναισθηματικοί :

- Να αγαπήσουμε το δάσος και να αποκτήσουμε *περιβαλλοντική συνείδηση*.
- Να υιοθετήσουμε θετική στάση στη *διατήρηση της βιοποικιλότητάς* του και την *αιετοφορική ανάπτυξη* του.
- Να αναπτύξουμε συλλογική δράση, να επενδύσουμε στη δύναμη του *εθελοντισμού* και να ευαισθητοποιήσουμε τους ενήλικες για τα δάση του τόπου μας ως προς την αντιμετώπιση των κινδύνων που αντιμετωπίζουν.
- Να προσφέρουμε με όπλο το μεράκι μας τη δική μας συμβολή σε μια καλύτερη σχέση ανθρώπου - περιβάλλοντος.

Ψυχοκινητικοί :

- Να εκφραστούμε δημιουργικά και να προσεγγίσουμε τη φύση μέσα από κίνηση και δράση.
- Να συμμετέχουμε σε ψυχοκινητικά παιχνίδια, θεατρικά παιχνίδια, παιχνίδια μίμησης και ρόλων μέσα και έξω από το σχολείο.
- Να αντιληφθούμε το ρυθμό στη ζωή και στη φύση και να παίζουμε με αυτόν.
- Να επικοινωνούμε και να εργαζόμαστε αρμονικά ώστε να προάγουμε την αυτογνωσία μέσα από τον ψυχοκινητικό διάλογο.

Κοινωνικοί:

- Το σχολείο να γίνει εργαστήριο αλληλοτροφοδότησης με σχολεία του Ν. Δράμας, με σχολεία γειτονικών νομών, με την τοπική κοινωνία, με τους γονείς και με φορείς εξουσίας.
- Να εξοικειωθούμε με τον ομαδικό τρόπο εργασίας μέσα από κλίμα φιλίας και συνεργασίας.

3. ΜΕΘΟΔΟΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

Οι στόχοι του προγράμματος επιτεύχθηκαν με:

- Θεματική προσέγγιση.

Ακολούθησαν οι βασικοί άξονες του Ενιαίου Διαθεματικού Πλαισίου Προγραμμάτων Σπουδών (ΔΕΠΠΣ) που περιλαμβάνουν σχεδιασμό και ανάπτυξη δραστηριοτήτων Γλώσσας, Μαθηματικών, Μελέτης Περιβάλλοντος, Δημιουργίας και Έκφρασης (εικαστικά, μουσική, δραματική τέχνη, φυσική αγωγή και Πληροφορική).

- Βιωματική Επικοινωνιακή Διδασκαλία – Μέθοδος Project.

Η ενεργητική βιωματική συνεργατική μάθηση, μαθητοκεντρικά, σε ομαδοσυνεργατικό κλίμα συνοδεύει τη διαθεματική προσέγγιση της γνώσης. Τα νήπια ασκούνται στην δημιουργική και κριτική σκέψη καθώς και στην ικανότητα επίλυσης προβλημάτων.

Είναι σημαντικό να αναπτυχθούν οι τέσσερις φάσεις της μεθόδου:

Α΄ Φάση : Αφόρμηση – Προβληματισμός.

Β΄ Φάση : Σχεδιασμός δραστηριοτήτων – Έρευνα.

Γ΄ Φάση : Διεξαγωγή δραστηριοτήτων.

Δ΄ Φάση : Περάτωση – Αξιολόγηση.

- Επισκέψεις – Έρευνες πεδίου.

Οι επισκέψεις και οι έρευνες πεδίου αποτελούνται από τρεις φάσεις:

α΄ φάση : Προετοιμασία πριν την επίσκεψη. Τα νήπια συμμετέχουν ενεργά στο προγραμματισμό και τη οργάνωση της επίσκεψης πριν από την βίωσή της.

β΄ φάση : Πραγματοποίηση της επίσκεψης. Τα νήπια βιώνουν προγραμματισμένες και μη καταστάσεις και με συζητήσεις οδηγούνται σε απαντήσεις στα ερωτήματα και στους προβληματισμούς οι οποίοι προκύπτουν από την άμεση εμπλοκή τους στην κατάσταση προβληματισμού.

γ΄ φάση : Επιστροφή στην τάξη μετά την επίσκεψη. Τα νήπια επεξεργάζονται τις εμπειρίες τους από τις βιωμένες καταστάσεις και τις μετασχηματίζουν σε οργανωμένες γνώσεις με τη βοήθεια της συμβολικής λειτουργίας.

4. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες οργανώθηκαν με κριτήριο τις προτάσεις των νηπίων ως εξής:

1^η πρόταση – Να γνωρίσουμε το νομό μας, το νομό Δράμας.

- ✓ Μελετήσαμε διάφορα είδη χαρτών του νομού μας και προσδιορίσαμε τη γεωγραφική μας θέση.
- ✓ Ανακαλύψαμε τα σύνορά μας από τον πολιτικό χάρτη και γνωρίσαμε τα βουνά και τα ποτάμια μας από το γεωφυσικό.
- ✓ Ο χάρτης που ενθουσίασε τα νήπια και έγινε σταθερό σημείο αναφοράς σε όλη τη διάρκεια του προγράμματος ήταν ο **οικολογικός** χάρτης του νομού μας τον οποίο τα νήπια ζήτησαν να χρωματίσουν αλλά και να απεικονίσουν επίσης σε μακέτα.

2^η πρόταση – Να γνωρίσουμε τα δέντρα του νομού μας.

- ✓ Γνωρίσαμε τι είναι δέντρο και ποια μέρη το αποτελούν, ποια είναι τα είδη των δέντρων του νομού μας και τα ταξινομήσαμε σε καλλωπιστικά, οπωροφόρα και δασικά καθώς επίσης και τον κύκλο της ζωής ενός δέντρου.
- ✓ Φυτέψαμε σπόρους και παρατηρήσαμε την εξέλιξή τους.
- ✓ Κάναμε το πείραμα της στρωμάτωσης σπόρου φυτεύοντας μια βελανιδιά.
- ✓ Φυτέψαμε μια ελάτη και μια ερυθρελάτη στην αυλή του νηπιαγωγείου.
- ✓ Σε συνεργασία με το ΤΕΙ Αρχιτεκτονικής Τοπίου ομάδα φοιτητών επισκέφτηκε το νηπιαγωγείο μας, συζήτησε με τα νήπια και μας έδωσε πολύτιμες συμβουλές για το ποια δέντρα και λουλούδια ήταν κατάλληλα για την αυλή του νηπιαγωγείου.
- ✓ Δημιουργήσαμε μικρό ανθόκηπο στο νηπιαγωγείο μας.
- ✓ Επισκεφτήκαμε το Δασικό Φυτόριο Καλαμπακίου Δράμας όπου είχαμε την ευκαιρία να σπείρουμε σπόρους σε σακουλάκια, να φυτέψουμε μοσχεύματα, να γνωρίσουμε τη διαδικασία της στρωμάτωσης των σπόρων και γενικότερα να κατανοήσουμε τι είναι το Δασικό Φυτόριο, ποιοι εργάζονται σε αυτό και ποια η λειτουργία του.

φωτογραφία 1:

Ομοιότητες και διαφορές ελάτης και ερυθρελάτης .Στρωμάτωση σπόρων στο Δασικό Φυτόριο

φωτογραφία 2:

3^η πρόταση – Να γνωρίσουμε τα δάση της Δράμας.

- ✓ Προσκαλέσαμε στο νηπιαγωγείο μας δασολόγο του Δασαρχείου Δράμας η οποία μας μίλησε για τα δάση του νομού μας. Στην παρουσίαση χρησιμοποιήθηκε επιδιασκόπιο, slides και οθόνη προβολής.
- ✓ Γνωρίσαμε τα είδη των δασικών δέντρων, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους και που ευδοκμεί το κάθε ένα
- ✓ Επισημάναμε τη μοναδικότητα των δικών μας δασών και μέσα από αυτά τη μοναδικότητα των ελληνικών δασών αλλά και των δασών του Κόσμου.
- ✓ Σε συνεργασία με υλοτόμους φέραμε στην τάξη φέτες από κορμούς δασικών δέντρων. Τους αγγίξαμε, τους μυρίσαμε, παίξαμε με αυτούς και δημιουργήσαμε τη δική μας συλλογή.
- ✓ Μάθαμε να προσδιορίζουμε την ηλικία των δέντρων.
- ✓ Αφουγκραστήκαμε το «σφυγμό» των δέντρων.
- ✓ Εκφραστήκαμε δημιουργικά ζωγραφίζοντας πάνω σε κορμούς δέντρων.
- ✓ Στα πλαίσια ανταλλαγής και συνεργασίας με άλλα σχολεία έγινε σύγκριση των δασών του νομού μας με τα δάση γειτονικών νομών. Έτσι γνωρίσαμε πως είναι το δάσος δίπλα σε θάλασσα, σε ποτάμι, σε λίμνη.

4^η πρόταση – Η γλωρίδα και η πανίδα του δάσους

- ✓ Επισκεφτήκαμε το ΤΕΙ Δασοπονίας Δράμας όπου για λίγο νιώσαμε μικροί φοιτητές. Μελετήσαμε τα ζώα και τα φυτά του τόπου μας στο ίδιο εργαστήριο που μελετούν οι καθηγητές του ΤΕΙ και οι αυριανοί Δασοπόνοι. Τα νήπια εντυπωσιάστηκαν από την

εκπληκτική συλλογή από πεταλούδες. Η ξενάγηση έγινε προσωπικά από τον διευθυντή του ΤΕΙ, τον κύριο Αβτζή.

- ✓ Συναρπαστική και μοναδική εμπειρία αποτέλεσε η επίσκεψη και η παρακολούθηση εκπ/κού προγράμματος από το ΚΠΕ Παρανεστίου με θέμα: « Ανακαλύπτοντας τα ζώα και τα φυτά της Ροδόπης» που πραγματοποιήθηκε στο Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Ροδόπης στο Παρανέστι Δράμας

φωτογραφία 3:

Μελετήσαμε κορμούς δασικών δέντρων

φωτογραφία 4:

Η Περιβαλλοντική μας ομάδα με το διευθυντή του ΤΕΙ Δασοπονίας Δράμας

- ✓ Ασχοληθήκαμε με την καφέ αρκούδα, την αρκούδα χορεύτρια και γνωρίσαμε τις δραστηριότητες του «Αρκτούρου».
- ✓ Γνωρίσαμε τα αγριολούλουδα του τόπου μας και φτιάξαμε στεφάνι με αυτά.
- ✓ Παρασκευάσαμε και ήπιαμε αφέψημα με τσάι που φυτρώνει στα βουνά μας.

5^η πρόταση – Ποια επαγγέλματα σχετίζονται με το δάσος;

- ✓ Με την πρόσκληση της δασολόγου του Δασαρχείου Δράμας κυρίας Ελισάβετ Κωνσταντινίδου στο νηπιαγωγείο μας και την παρακολούθηση της κοπής δέντρου στο δασικό σύμπλεγμα Λιβαδερού Δράμας γνωρίσαμε το επάγγελμα του δασολόγου, του δασοφύλακα και του υλοτόμου.
- ✓ Φτιάξαμε στην τάξη μας τη γωνιά του «Δασαρχείου» που έγινε τόπος δραματοποιήσεων και θεατρικών παιχνιδιών.
- ✓ Με την επίσκεψη στην Πυροσβεστική Υπηρεσία Δράμας γνωρίσαμε το επάγγελμα του πυροσβέστη, τις αρμοδιότητές του και τις παραμέτρους της δουλειάς του. Μετά την επίσκεψη τα νήπια στην ολομέλεια της τάξης αποφάσισαν να μετατρέψουν το κουκλόσπιτο σε πυροσβεστική υπηρεσία και μια κόκκινη φόδρα σε πυροσβεστικό όχημα.
- ✓ Με την επίσκεψη στο ΤΕΙ Δασοπονίας γνωρίσαμε τη χρήση και λειτουργία ενός εκπαιδευτικού ιδρύματος καθώς και όσων εργάζονται εκεί καθηγητών, φοιτητών κα. Κατά την επιστροφή μας στο νηπιαγωγείο, η τάξη μετατράπηκε σε «μικρό πανεπιστήμιο».
- ✓ Επισκεπτόμενοι τη Δημοτική Επιχείρηση του Δήμου Δράμας Δημοξυλουργική γνωρίσαμε τεχνίτες του ξύλου και γενικότερα όλη τη διεργασία της επεξεργασίας του ξύλου. Η γωνιά του μαραγκού στην τάξη μας απέκτησε ιδιαίτερη σημασία.

6^η πρόταση – Τα δώρα του δέντρου

- ✓ Σε συνεργασία με το Δασαρχείο Δράμας πραγματοποιήσαμε εκπ/κή εκδρομή στο δασικό σύμπλεγμα Λιβαδερού Δράμας όπου παρακολουθήσαμε την διαδικασία κοπής και αποξύλευσης ενός δέντρου. Την ίδια μέρα συλλέξαμε «θησαυρούς του δάσους» που τους ομαδοποιήσαμε στην τάξη μας, φέραμε κλαδιά βελανιδιάς με μάτια που τα αφήσαμε σε νερό μέχρι να βγάλουν φύλλα και με τη βοήθεια του Δασοφύλακα διαπιστώσαμε τα ίχνη και περιπτώματα από λαγό.

- ✓ Μελετήσαμε τη χρήση του ξύλου στην καθημερινή μας ζωή, γίναμε «μικροί οικολόγοι» και κάναμε ανακύκλωση χαρτιού.

φωτογραφία 5:

Ο Δασοφύλακας μας δείχνει αποτυπώματα
Λαγού

φωτογραφία 6:

Καταγραφή και παρατήρηση στο ΚΠΕ
Παρανεστίου

- ✓ Με την επίσκεψή μας στη Δημοτική Επιχείρηση του Δήμου Δράμας Δημοξυλουργική είδαμε την επεξεργασία του ξύλου και τη μεταμόρφωσή του. Αναγνωρίσαμε στο χώρο διάφορα αντικείμενα όμοια με αυτά που βρίσκονται στην αυλή του νηπιαγωγείου και παρακολούθησαμε τη κατασκευή ενός κάδου απορριμμάτων τον οποίο και φέραμε στο σχολείο.
- ✓ Φέραμε στην τάξη θυμιάμα από ρητίνη και μιλήσαμε για τους τρόπους συγκομιδής και χρήσης της.
- ✓ Κάναμε συλλογή από καρπούς του δάσους όπως κουκουνάκια, βελανίδια, κάστανα καθώς επίσης συλλογές από φλοιούς δέντρων, φύλλων κα.
- ✓ Δημιουργήσαμε τη γωνιά του περιβαλλοντικού βιβλίου και οργανώσαμε τη δανειστική βιβλιοθήκη με σχετικά βιβλία.

φωτογραφία 7:

Από την επίσκεψη στη Δημοξυλουργική Δράμας

φωτογραφία 8:

Ανακύκλωση χαρτιού

7^η πρόταση – Το δάσος μέσα από την τέχνη

- ✓ Μελετήσαμε πίνακες παλαιών και σύγχρονων ζωγράφων όπως το « foret » του Παύλου Διονυσόπουλου και η « Άρκτος χορεύουσα» του Θεόφιλου.
- ✓ Αναγνώσαμε αποσπάσματα διακεκριμένων λογοτεχνών όπως το « Φυτεύω δέντρα ».

- ✓ Απαγγείλαμε ποιήματα όπως τη «Συμφωνία με ένα δέντρο» του Γιώργου Κρόκου και το « Τραγούδι του δέντρου» της Νίτσας Θαλασσινού, τα εικονογραφήσαμε και τα ζωγραφίσαμε.
- ✓ Γράψαμε δικό μας ποίημα με λέξεις που τελειώνουν σε -τήρι όπως ποτιστήρι, σκαλιστήρι, Ριμιτιτήρι κα.
- ✓ Φτιάξαμε τις σύνθετες λέξεις του δάσους και συνθέσαμε με αυτές δικό μας παραμύθι που το εικονογραφήσαμε και το δέσαμε σαν βιβλίο.
- ✓ Γνωρίσαμε το δάσος μέσα από παραμύθια σύγχρονα, λαϊκά, κλασικά και μύθους και θρύλους. Τα ομαδοποιήσαμε τα εικονογραφήσαμε, τα κάναμε θέατρο.
- ✓ Διαβάσαμε το « Δεντράκι, μην κλαις» μια διασκευή της Σοφίας Γιαλουράκη από το «Μάγο με τα χρώματα» του Γιάννη Ξανθούλη. Στα πλαίσια ανταλλαγής και συνεργασίας με άλλα σχολεία όταν μας επισκέφτηκε το ειδικό σχολείο Δράμας από κοινού το παρουσιάσαμε σαν κουκλοθεατρική παράσταση με κούκλες από τα παιδιά του ειδικού σχολείου και σκηνικά που έφτιαζαν τα δικά μας νήπια.
- ✓ Χρησιμοποιήσαμε πολλές τεχνικές και πολλά διαφορετικά υλικά για να φτιάξουμε ομαδικές και ατομικές εργασίες, κατασκευές, μακέτες κα.
- ✓ Φτιάξαμε αινίγματα και παίξαμε με παροιμίες.
- ✓ Συνθέσαμε τραγούδια για τα δέντρα του δάσους.

8^η πρόταση – Να αποκτήσουμε γνώσεις σχετικά με την προστασία των δασών και την χρήση τους ως χώρο αναψυχής και άθλησης.

- ✓ Επισκεφτήκαμε την Πυροσβεστική Υπηρεσία Δράμας. Τα νήπια είχαν την ευκαιρία να γνωρίσουν από κοντά τους πυροσβέστες, τον εξοπλισμό τους και τα πυροσβεστικά οχήματα.
- ✓ Με τη λήξη του προγράμματος παρουσιάσαμε θεατρικό δρώμενο τοπικής- εθνικής – παγκόσμιας διάστασης.

5. ΔΡΑΣΕΙΣ - ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

- ✓ Συμμετοχή στις Χριστουγεννιάτικες εκδηλώσεις του Δήμου Δράμας με θεατρικό δρώμενο στην πλατεία Ελευθερίας Δράμας, με τίτλο: «Αχ αν ήμουν Αϊ –Βασίλης θα έδινα στα έλατα το δώρο της ζωής».Την ίδια μέρα μοιράσαμε φυλλάδια στους Δραμινούς πολίτες με το μήνυμά μας, το κάναμε γνωστό στο ευρύ κοινό της πόλης μας με συνέντευξη που δώσαμε στο τοπικά μέσα ενημέρωσης και επισκεφτήκαμε το γραφείο του κυρίου Δημάρχου Δράμας όπου επιδώσαμε προσωπικά το φυλλάδιό μας.
- ✓ Στα πλαίσια του δεκαήμερου εκδηλώσεων του δήμου Δράμας υιοθεσία γειτονικού αλσουλίου.
- ✓ Συμμετοχή στο διαγωνισμό φιλοτέχνησης αφίσας για το περιβάλλον του ΥΜΑΘ.
- ✓ Ανάρτηση πινακίδων από ανακυκλωμένο χαρτί με περιβαλλοντικά μηνύματα
- ✓ Ομιλία εξωτερικού συνεργάτη.
- ✓ Έκθεση φωτογραφίας ,υλικού, πληροφοριών, κατασκευών από την πορεία και εξέλιξη του προγράμματος.
- ✓ Ανάρτηση αφισών του προγράμματος σε κεντρικά σημεία της πόλης.
- ✓ Ανοιχτή εκδήλωση για την παρουσίαση της Ημερίδας την Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος.
- ✓ Στήσιμο και πέταγμα γιγάντιου –δέντρου- αερόστατου με το περιβαλλοντικό μήνυμα της Ημερίδας και το λογότυπο του Πανεπιστημίου Αιγαίου.
- ✓ Δημιουργία ταμπλώ στην είσοδο του νηπιαγωγείου με φωτογραφίες και υλικό από την πορεία του προγράμματος και λογότυπο του Πανεπιστημίου Αιγαίου.
- ✓ Προβολή δράσεων από τα ΜΜΕ και από τον τοπικό τύπο.

φωτογραφία 9:

Στο γραφείο του Δημάρχου Δράμας αντιπροσωπεία νηπίων έδωσε φυλλάδιο με το μήνυμά μας.....

φωτογραφία 10:

Αφίσα από ανακυκλωμένο χαρτί

6. ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Η αξιολόγηση του προγράμματος περιλαμβάνει τις ακόλουθες φάσεις:

1. Αρχική Αξιολόγηση.
2. Διαμορφωτική Αξιολόγηση.
3. Τελική Αξιολόγηση.

Αρχική Αξιολόγηση.

Η αρχική αξιολόγηση είναι η φάση της αφόρμησης και του προβληματισμού και επιτεύχθηκε με συζήτηση στην ολομέλεια της τάξης και καταγραφή της προϋπάρχουσας γνώσης. Μετά από καταγραφή αυτών που γνώριζαν τα νήπια προβήκαμε στην κατασκευή ιστογράμματος με τις προτάσεις των νηπίων για το σχεδιασμό των δραστηριοτήτων.

Διαμορφωτική Αξιολόγηση.

Η διαμορφωτική αξιολόγηση είναι η φάση της διαπίστωσης διεξαγωγής δραστηριοτήτων σύμφωνα με το σχεδιασμό, επιβεβαίωσης ή διάψευσης των αρχικών υποθέσεων, έλεγχος και κριτική επίτευξης των στόχων. Αυτό επιτυγχάνεται με συζήτηση – ανατροφοδότηση της ολομέλειας της περιβαλλοντικής ομάδας σύμφωνα με το ιστόγραμμα.

Τελική Αξιολόγηση.

Η τελική αξιολόγηση είναι η αξιολόγηση του βαθμού επιτυχίας των αρχικών στόχων και αποτελεσμάτων αυτών μετά από συζήτηση της ολομέλειας της περιβαλλοντικής ομάδας για όλη την πορεία του προγράμματος:

- α) από την ολομέλεια της τάξης,
- β) από την παιδαγωγική ομάδα,

γ) από το αποτέλεσμα της τελικής παρουσίασης του προγράμματος.

α) Από την ολομέλεια της τάξης.

Με την ολοκλήρωση του προγράμματος στην ολομέλεια της περιβαλλοντικής ομάδας έγινε ο απολογισμός και η αξιολόγησή του. Στη γωνιά της συζήτησης με το ιστόγραμμα αναρτημένο κάναμε συζήτηση και ανατροφοδότηση όλων των προτάσεων των νηπίων και των δραστηριοτήτων και δράσεων που προέκυψαν από τις προτάσεις των παιδιών. Η έκθεση υλικού κατασκευών και εργασιών των νηπίων καθώς επίσης και «ο φάκελος του δάσους» λειτούργησαν θετικά σε αυτή τη διαδικασία. Συζητήθηκαν οι καινούργιες εμπειρίες που αποκόμισαν τα νήπια από τη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα και το κάθε νήπιο περιέγραψε αυτό που το εντυπωσίασε περισσότερο.

β) Από την Παιδαγωγική ομάδα.

Για την παιδαγωγική ομάδα η εμπλοκή μας με το πρόγραμμα αποτέλεσε μια συναρπαστική εμπειρία από την οποία αποκτήσαμε γνώσεις και νιώσαμε την ικανοποίηση της επίτευξης και ολοκλήρωσης των αρχικών στόχων. Πιο συγκεκριμένα:

Σχετικά με τους γνωστικούς στόχους τα νήπια:

Απέκτησαν γνώσεις για το δάσος μέσα από τη μελέτη του φυσικού περιβάλλοντος, γνώρισαν τον κύκλο της ζωής πρώτα του δέντρου και μετά του δάσους, γνώρισαν τη χρήση των προϊόντων του δάσους μέσα από τη **βιώσιμη ανάπτυξη**, γνώρισαν και αποδέχτηκαν την ανακύκλωση σαν σημαντικό παράγοντα διατήρησης του περιβάλλοντος, γνώρισαν τη χλωρίδα και πανίδα του τόπου τους, και τη συμβολή του δάσους στον κύκλο του νερού.

Έμαθαν να ερευνούν, να συλλέγουν, να ταξινομούν το υλικό, να αποφασίζουν τις δράσεις, να αξιολογούν τα αποτελέσματα και μέσα από ανοιχτή διαδικασία μάθησης, συλλογική δράση και βιωματικές δραστηριότητες να καταλήγουν σε συμπεράσματα με τη χρήση καινοτόμων προγραμμάτων και την αρωγή των Νέων Τεχνολογιών. Ασκήθηκαν στην κριτική σκέψη και στην επίλυση προβλημάτων και αγάπησαν το περιβαλλοντικό βιβλίο.

Σχετικά με τους συναισθηματικούς στόχους τα νήπια:

Αγάπησαν το δάσος και απέκτησαν **περιβαλλοντική συνείδηση**, υιοθέτησαν θετική στάση στη διατήρηση της βιοποικιλότητας και της **αειφορικής ανάπτυξης** του δάσους, ανέπτυξαν συλλογική δράση και ευαισθητοποίησαν τους ενήλικες για τα δάση του τόπου τους ως προς την αντιμετώπιση των κινδύνων που αντιμετωπίζουν.

Σχετικά με τους ψυχοκινητικούς στόχους τα νήπια:

Εκφράστηκαν δημιουργικά και προσέγγισαν τη φύση μέσα από κίνηση και δράση, συμμετείχαν σε ψυχοκινητικά παιχνίδια, θεατρικά παιχνίδια, παιχνίδια μίμησης και ρόλων μέσα και έξω από το σχολείο, αντιλήφθηκαν το ρυθμό στη ζωή και στη φύση και να έπαιζαν με αυτόν και έμαθαν να επικοινωνούν και να εργάζονται αρμονικά.

Σχετικά με τους κοινωνικούς στόχους τα νήπια:

Κατάφεραν το νηπιαγωγείο μας να γίνει εργαστήριο αλληλοτροφοδότησης με άλλα σχολεία του Ν. Δράμας, με σχολεία γειτονικών νομών, με την τοπική κοινωνία, με τους γονείς και με φορείς εξουσίας, εξοικειώθηκαν με τον ομαδικό τρόπο εργασίας μέσα από κλίμα φιλίας και συνεργασίας.

γ) Από το αποτέλεσμα της τελικής παρουσίασης του προγράμματος

Η επιτυχία της τελικής παρουσίασης του προγράμματος με την Ημερίδα που διοργανώθηκε ήταν η αποτύπωση όλων των γνώσεων και εμπειριών που αποκτήθηκαν από τα νήπια κατά τη διάρκεια του προγράμματος.

Δέντρα πουλιά παιδιά, όλοι μια αγκαλιά,
φωνάζουν δυνατά, μέσα απ' την καρδιά

Όταν βρίσκεστε στο δάσος: **ΜΗΝ ΠΕΤΑΤΕ ΣΚΟΥΠΙΔΙΑ
ΠΡΟΣΤΑΤΕΨΤΕ ΤΑ ΖΩΑ ΤΟΥ ΔΑΣΟΥΣ**

ΜΗΝ ΑΝΑΒΕΤΕ ΦΩΤΙΕΣ
ΕΝΑ ΕΝΝΙΑ ΕΝΝΙΑ ΚΑΙ ΘΑ ΣΒΗΣΕΙ Η ΦΩΤΙΑ!199

Φωτογραφία 11:

Τα νήπια όλα μαζί απεύθυναν στο κοινό το περιβαλλοντικό μήνυμα της Ημερίδας: «ΤΑ ΔΑΣΗ ΔΙΝΟΥΝ ΖΩΗ» Στη συνέχεια μετρούν αντίστροφα: « *πέντε....τέσσερα... τρία...δύο... ένα... πάμε.....*»!!!!!!! Το δέντρο αερόστατο που ήταν από το πρωί στημένο στην αυλή του νηπιαγωγείου και που στη βάση του είχε αναρτημένο το περιβαλλοντικό μας μήνυμα και το λογότυπο του Πανεπιστημίου Αιγαίου πέταξε ψηλά!

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Η προσπάθειά μας συνέβαλε σημαντικά στην ανάδειξη του σημαντικού ρόλου των δασών στη ζωή μας αλλά και στην υιοθέτηση στάσεων που θα βοηθήσουν στο περιορισμό της περιβαλλοντικής καταστροφής. Η τοπική κοινωνία μέσα από τις δράσεις μας και τα αποτελέσματα αυτών εκτιμάται ότι ευαισθητοποιήθηκε και προβληματίστηκε. Η κινητοποίηση των συμπολιτών μας με την αποδοχή και αναγνώριση της ενασχόλησης των νηπίων θα έχει θετικό αντίκτυπο στη Δραμινή κοινωνία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. ΥΠΕΠΘ – Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2002), *Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (ΔΕΠΠΣ) ΦΕΚ 303 και 304/13-3-2003, τχ.Β, τόμοι Α' και Β.*
2. Τσιλιμένη Τ. (2004) *Διαθεματική προσέγγιση της γνώσης σε προγράμματα απασχόλησης στο νηπιαγωγείο, Σύγχρονοι Ορίζοντες.*, Αθήνα
3. Χρυσοφίδης Κ. (1996) *Βιωματική Επικοινωνιακή Διδασκαλία – Η εισαγωγή της μεθόδου project στο σχολείο*, Gutenberg, Αθήνα
4. Γεωργόπουλος Α. (1996) *Γη – Ένας μικρός και εύθραυστος πλανήτης*, Gutenberg, Αθήνα
5. Γεωργόπουλος Α. –Τσαλίκη Ε. (1997) *Περιβαλλοντική εκπαίδευση : Αρχές, φιλοσοφία, μεθοδολογία, παιχνίδια και ασκήσεις*, Gutenberg, Αθήνα

6. Παρασκευόπουλος Σ. – Δούκα Ε. (1999) Οικολογία και περιβαλλοντική εκπαίδευση II, *Το Δάσος*, Παιδαγωγικό τμήμα Δημοτική Εκπαίδευσης Α.Π.Θ.
7. Μιχαλακοπούλου Κ. –Χιωτάκη Ει. *Δραστηριότητες για την ανακάλυψη και κατανόηση του Περιβάλλοντος στην Προσχολική ηλικία*, Καστανιώτης, Αθήνα
8. Τσιλικίδης Τ. (1995) *Δράμα Ηδωνίδα γη και Πρασιάδα λίμνη*, Κυριακίδης, Αθήνα
9. Μεντής Ν.(1996) Παρθένο Δάσος Φρακτού *Ελληνικό Πανόραμα*, 4, 12,218-236.
10. Μανούσου Γκ.(2002) Το Δάσος, *Παράθυρο*, 17, 9-10, 92-98.
11. Μανούσου Γκ.(2002) Το Δάσος, *Παράθυρο*, 18, 11-12, 169-175.
12. Τσελεπίδης Τ. (2005) Τα βουνά στο λεκανοπέδιο της Δράμας *Ηδωνίδα γη*, 6, 7-12,24-25..
13. *Αγριολούλουδα Παρθένου Δάσους Δράμας* Τοπική οικολογική κίνηση Δράμας – Τοπική ένωση Δήμων και κοινοτήτων.
14. Τουριστικός οδηγός Δήμου Παρανεστίου, *Παρανέστι « από τις όχθες του Νέστου στις πλαγιές της Ροδόπης»*, Αναπτυξιακή Δημοτική Επιχείρηση Παρανεστίου.
15. Ριτζαλέος Β. (2001)*Τουριστικός οδηγός Κάτω Νευροκοπίου*, Αναπτυξιακή Δημοτική Επιχείρηση Κ. Νευροκοπίου.
16. Έντυπο *Το μουσείο Φυσικής Ιστορίας Ροδόπης*, Δήμος Παρανεστίου.
17. Έντυπο (2002) *Διαδρομές στην Παρανέστια γη - Τουριστικός οδηγός Δασών - Τραχονίου – Διποτάμων – Λεπίδα*, Δήμος Παρανεστίου
18. Έντυπο (2003) *Περιήγηση στα δάση μας Δασαρχείο Δράμας – Περιφέρεια Αν. Μακεδονίας – Θράκης*.
19. Έντυπο *Οδηγός περιηγητικών διαδρομών Παρθένου δάσους Φρακτού Παρανεστίου, Δασαρχείο Δράμας*.
20. Έντυπο *Ο πλούτος του ορεινού όγκου της Ροδόπης, βιοποικιλότητα – σπανιότητα*, Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιβάλλον.